



Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Instrukcja służbowa dla Żandarmeryi Krajowej Województwa Śląskiego, zatwierdzona przez Komisję Rządzącą i Dowództwo Żandarmeryi Krajowej dla Ks. Ciesz.

Liczba stron oryginału

48

Liczba plików skanów

48

Liczba plików publikacji

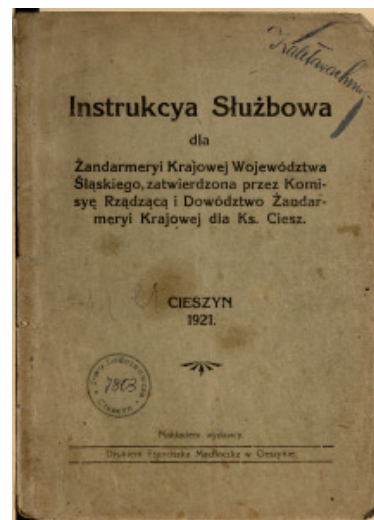
49

Sygnatura/numer zespołu **TL I 07803**

Data wydania oryginału **1921**

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**



Fundusze Europejskie
Program Regionalny



Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego



Instrukcja Służbowa

dla

Żandarmeryi Krajowej Województwa
Śląskiego, zatwierdzona przez Korni-
sę Rządzącą i Dowództwo Żandar-
meryi Krajowej dla Ks. Ciesz.

CIESZYN
1921.



Nakładem wydawcy.

Drukiem Franciszka Machaczka w Cieszynie.

TL 7803 I

USTAWA O ŻANDARMERYI

z 25. grudnia 1894.

§ 1. Żandarmerya jest jednolitym korpusem strażniczym, urządzonym na sposób wojskowy, a przeznaczonym do utrzymania publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa.

W razie wojny mogą żandarmeryi — bez naruszenia jej ogólnego przeznaczenia — wyjątkowo być także poruczone szczególnie zadania wojskowe.

§ 2. Żandarmerya podlega: co do służby bezpieczeństwa publicznego powiatowym i krajowym, władzom politycznym co do spraw wojskowych, ekonomicznych i administracyjnych, tudzież co do nauki i kontroli nad służbą, swoim przełożonym wojskowym.

§ 3. Starostwo powiatowe jest władzą służbową dla posterunków żandarmeryi w jego obrębie istniejących i jako takowe ma ono, kierować służbą bezpieczeństwa przez te posterunki sprawowaną i nadzorować takową.

O ile w miastach posiadających własny statut gminny, zachodziłaby potrzeba współdziałania żandarmeryi obok miejskiej straży bezpieczeństwa, winno miejscowe lub też dla okolicy ustanowione Starostwo Powiatowe, jako władza służbowa żandarmeryi, w porozumieniu z dotyczącym naczelnikiem gminy wydać stosowne rozporządzenie.

§ 4. Oficerowie żandarmeryi są wojskowymi przełożonymi żandarmów. Oni winni kierować nauką tychże co do służby około bezpieczeństwa publicznego, tudzież ich wykształceniem wojskowem, jako też czuwać nad ich karnością, umundurowaniem i uzbrojeniem.

§ 5. Władza służbowa żandarmeryi i wojskowi przełożeni winni utrzymywać między sobą porozumienie co do nadzorowania pojedynczych posterunków i udzielać sobie wzajemnie tych spostrzeżeń, które dla wykonania służby są konieczne.

§ 6. Wobec innych władz cywilnych i wojskowych, jak również wobec urzędów gminnych, nie stoi żandarmeria w stosunku zależności.

§ 7. Sądy i prokuratorowie przy sądach I. instancyi są uprawnione korzystać bezpośrednio z posług żandarmeryi.

Inne władze cywilne i wojskowe, jakoteż urzędy gminne mają się z żądaniem o udzielenie asystencyi żandarmeryi odnieść do władzy służbowej żandarmeryi; na bezpośrednie żądanie winna żandarmeria udzielić asystencyi tylko wtedy, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem,

§ 8. Współudział żandarmeryi w sprawach policyi miejscowej, urządzi władza służbowa odpowiednio do stosunków miejscowych, tak jednak, aby przez to przeznaczenie żandarmeryi do celów bezpieczeństwa publicznego nie było naruszonem.

§ 9. Otrzymane zlecenia powinna żandarmeria wykonać bezwarunkowo, nie wdając się w rozpatrywanie tychże.

Jeżeli zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, może ona żądać pisemnego polecenia nawet w tych wypadkach, w których udzielenie takiego polecenia nie jest ustawą nakazane.

Za treść polecenia odpowiedzialna jest władza polecenie wydająca. Z resztą odpowiada żandarmeria za przestrzeganie istniejących ustaw i przepisów podczas wykonania swoich czynności służbowych.

§ 10. Osoby należące do związku żandarmeryi podlegają wojskowym ustawom karnym i przepisom dyscyplinarnym, jak i powszechnym ustawom karnym w równej mierze jak i osoby należące do czynnej służby w armii lub marynarce

§ 11. Żandarmowi pełniącemu służbę przysługują ustawowe prawa straży cywilnej i wojskowej

§ 12. Żandarm pełniący służbę może z zachowaniem należytych ostrożności użyć broni:

- 1) w razie koniecznej obrony celem odwrócenia czynnego zamachu, skierowanego przeciw jego osobie lub też zagrażającego niebezpieczeństwem dla życia innych osób,
- 2) dla stłumienia oporu zmierzającego do udaremnienia jego czynności służbowej;

3) dla udaremniania usiłowanej ucieczki niebezpiecznych zbrodniarzy, o ile dla przytrzymania uciekających niema żadnego innego środka.

§ 13. Żandarmerya ma prawo celem przeprowadzenia swoich powinności służbowych zażądać pomocy od wszystkich organów służby publicznej, w szczególności od władz cywilnych, innych korpusów straży i ich członków, naczelników gmin i Komend wojskowych.

§ 14. W każdym wypadku swego wystąpienia służbowego przeciw osobom, ma żandarm używać formułki „w Imieniu prawa“ a wtedy każdynie wyłączając osób sądownictwu wojskowemu podlegających, jest obowiązany wezwaniu jego zadość uczynić; później może się jednak na to uzalić.



Instrukcja służbowa dla żandarmerji.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. Żandarmerja jest korpusem strażniczym przeznaczonym do utrzymania publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa, która ma czuwać zawsze i wszędzie, śledzić wszelkie zakłócenia porządku i bezpieczeństwa publicznego, aby zawsze zjawić się na miejscu, gdzie tego potrzeba wymaga i w ten sposób wzbudzić u publiczności świadomość bezpieczeństwa.

Pod względem współdziałania w sprawach do policyi miejscowej należących w miastach o własnym statucie ma ona się stosować do rozporządzeń władzy służbowej.

§ 2. Co się tyczy posłuszeństwa służbowego, karności, umundurowania i t. p. stosować się ma żandarmerja do przepisów istniejących dla armii, względnie specjalnych w tym kierunku wydanych rozporządzeń.

W sprawach karnych stosuje się do niej Wojskowy kodeks karny, wojskowe przepisy dyscyplinarne jak i powszechny kodeks karny.

§ 3. Żandarmerja jest organem wykonawczym władz politycznych t. j. władz służbowych, ma za zadanie ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, jest ona zobowiązana, służbowym poleceniom też władzy o każdym czasie bezwarunkowo zadość uczynić.

Z reguły nie wolno żandarma używać do jakiejkolwiek czynności służbowej, niezgodnej z jego zadaniem utrzymania porządku, spokoju i bezpieczeństwa j. n. do prostego doręczenia rozporządzeń władz cywilnych, na posyłki lub innych podobnych posług.

§ 4. Pod względem służby około utrzymania publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa ma żandarmerja odbierać wskazówki od władzy politycznej jako swojej władzy służbowej. Dlatego też czyni ona doniesienia o czynnościach odnoszących się do tej służby, tylko do władzy politycznej.

§ 5. Żandarmerya ma prawo celem przeprowadzenia swoich powinności służbowych wezwać do pomocy wszystkie organa służby publicznej, a w szczególności władze cywilne, inne korpusy strażnicze i ich członków, naczelników gmin i komendy wojskowe.

O ile i w jakiej mierze organa służby pod własną odpowiedzialnością takiemu wezwaniu zadość uczynić winne postanowione jest w ustawach szczegółowych określających ich obowiązki służbowe, w regulaminach służby lub instrukcjach.

§ 6. Władze służbowe wydają posterunkom żandarmeryi polecenia służbowe w formie polecenia lub wezwania.

Dowódcy posterunków żandarmeryi czynią służbowe doniesienia.

§ 7. Do żandarma należy przemawiać przez „pan” i nie wolno go nigdy publicznie ganić.

Żandarm może wnosić zażalenie przeciw urzędnikowi cywilnemu lub wojskowemu tylko do swego przełożonego wojskowego, w przepisanej drodze służbowej, ten zaś uwzględniając przedmiot zażalenia i dobro służby winien się zwrócić do bezpośredniego przełożonego tego urzędnika, albo też donieść sprawę wyższej władzy, może wreszcie odrzucić zażalenie jako nieuzasadnione.

Rozdział II.

O postępowaniu i zachowaniu się żandarmów w ogólności i o wiadomościach im potrzebnych.

§ 8. Zachowanie się żandarma winno być stateczne, przyzwoite i uprzejme. Każde wykroczenie, każda pospoliczność i prostactwo w słowach lub czynach podczas czynności służbowych poniża jego samego i całą instytucję i utrudnia jego działanie.

Żandarm ma udzielać wszelkich napomnień w sposób nie wpadający w oko. Wykrzykiwanie, grożenie, rozkładanie rękami, chwytywanie i dotykanie się publiczności jest niedozwolone. Takie zachowanie się czyni żandarma śmiesznym i wzbudza u publiczności opór, który kończy się zwykle obrazą warty lub gwałtem publicznym.

Publiczność nie żali się na to, co żandarm rozporządza, ale żali się na to w jaki sposób żandarm rozporządzenie wykonuje. Jeden żandarm może więcej popsuć swem nieuprzejmym zachowaniem się, aniżeli wszyscy inni żandarmi swoim jak najlepszym zachowaniem naprawić zdołają. Im ogłędniej się kogoś napomina, im mniej w takich wypadkach zwraca uwagę obcych, tem chętniej napomniany usłucha.

Żandarm nie powinien nigdy zapomnieć, że stoi pod kontrolą publiczności. Służba bezpieczeństwa jest trudna i wymaga ze strony żandarma wielkiej cierpliwości.

Żandarm nie powinien jednak nigdy tracić spokoju. Powinien zawsze pamiętać, że obraza ze strony człowieka nieuczciwego nie może naruszyć honoru żandarma.

Żandarmom powinna leżeć na sercu dobra sława korpusu żandarmeryi, zatem winni oni także nawzajem na siebie uważać, przezco możliwem będzie, błędy i zle nawyczki zaraz w zarodku stłumić.

§ 9. Żandarm występując publicznie, powinien być zawsze dobrze, czysto i podług przepisu ubrany i mieć przy sobie broń boczną. Wychodząc do służby ma być zupełnie uzbrojony z karabinem względnie z rewolwerem nabitym i bagnietem nasadzonym na karabin i zaopatrzony w kajdanki, blok służbowy, książkę inwigilacyjną, oraz notatnik i opatrunek.

W zasadzie może żandarm tylko wtedy służbowo wystąpić, kiedy jest zupełnie uzbrojony. Wolno mu jednak wystąpić, mając przy sobie tylko broń przyboczną, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, a on może się spodziewać, że wystąpienie jego będzie skutecznem. Postawa żandarma ma być zawsze wojskowa, chód spokojny i tak umiarkowany, aby mu starczyło czasu do zauważenia wszystkiego, co się w pobliżu niego dzieje.

§ 10. Palenie tytoniu podczas czynności służbowych, przy wchodzeniu do lokali urzędowych lub mieszkań prywatnych, prowadzenie psów ze sobą, również jak wszelkie nienaturalne lud wymuszone ruchy ciała są żandarmowi zabronione, ponieważ musi on unikać wszystkiego, co by go mogło narazić na nieprzychylne uwagi, obmowę lub nawet szyderstwo.

§ 11. Surowo zakazuje się żandarmom wstępować podczas służby do gospód, szynkowni i tam pić lub zabawiać się. Gdyby żandarmi przechodząc w służbie spostrzegli coś takiego, co by ich skłoniło wejść do gospody, to wróciwszy ze służby, powinni o tem osobiście zameldować dowódcy posterunku.

Także poza służbą powinien żandarm omijać ordynarynych i osławionych szynków.

§ 12. Poufale obcowanie z osobami obu płci, zażywającymi złej opinii, prowadzenie się z kobietami osławionymi, jest żandarmowi jak najsurowiej zabronionem. Osobom takim nie wolno nigdy przychodzić w odwiedziny do kosszar lub pomieszczeń żandarmów, ani też nikomu nie wolno przyprowadzać ich tam ze sobą.

§ 13. Chociaż należy przypuszczać, że żandarm nigdy nie będzie się oddawał pijanstwu, to jednak ze względu na skutki, przestrzega się go przed niem z największem naciskiem.

Nadmierne używanie trunków alkoholycznych, gry o pieniądze, włoczenie i zadłużanie się, są to wady, które u żandarma wcale pojawić się nie mogą i dlatego bezwzględna surowością muszą być wykorzenione.

Gdyby się jednak żandarm tak dalece zapomniał i gdziekolwiek pokazał się w stanie pijanym, obowiązkiem jego kolegów będzie usunąć go szybko z oczu publiczności, a o jego uchybieniu donieść służbowo odnośnemu Dowódcztwu, ażeby został pociągnięty do odpowiedzialności.

§ 14. Zachowanie się żandarma wobec przełożonych we własnym korpusie określają przepisy wojskowe. Tym przełożonym winien on najściślejszą subordynację, bezwzględne posłuszeństwo i należne uszanowanie.

Co do zachowania się względem innych wojskowych, zastosować się należy do przepisów dyscyplinarnych dla armii.

Cywilnym urzędnikom publicznym, z którymi żandarm służbowo się styka, lub których jako takich znać albo rozpoznać może, winien o każdej porze okazywać szacunek należny ich stanowisku i uprzedzającą grzeczność. Naczelnika władzy służbowej ma pozdrawiać w sposób regulaminem przepisany.

§ 15. Żandarm ma w służbie każdego, do kogo przemawia, tytułować „panem”. Jeżeli ktokolwiek żąda od niego wyjaśnienia albo grzeczności, to powinien on z przyzwolitością wojskową i uprzejmnością albo zadość uczynić prośbie, albo, gdyby nie mógł krótko i węzłowo uchylić się; nie może zaś okazywać niechęci lub dawać szorstkich odpowiedzi.

Żandarm ma pamiętać, że jest prawnie obowiązany wobec publiczności być uprzejmym i ma chętnie przyjmować do wiadomości wszelkie doniesienia lub prośby.

§ 16. W razie służbowego zetknięcia się z strażą bezpieczeństwa albo innymi organami straży cywilnych lub wojskowych, mających na celu utrzymanie lud przywrócenie publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa, należy zachować koryzystne dla służby wzajemne porozumienie.

§ 17. Najpotrzebniejszymi zaletami żandarma są nieprzejadność i zamiłowanie prawdy.

Rozumie się przez to, nietylko, że ma być niedostępny przekupstwu pieniędzmi lub rzeczami mającemi pieniężną wartość, ale także, aby nie dał się odwieść od spełnienia obowiązku ani pokrewieństwem lub przyjaźnią, ani osobistą przychylnością lud odrazą, ani wreszcie żadnemi względami ubocznymi; dalej, że wszystkie swoje służbowe doniesienia ma on czynić tylko zgodnie z najczystsza prawdą.

W szczególności jest mu jak najostrzej zabronionym przyjmować od strony z powodu czynności służbowych podarunki, wynagrodzenia lub ugoszczenia, a to ostatnie nawet, choćby było ofiarowaniem wśród okoliczności nie wzbudzających nawet najmniejszego podejrzenia.

Tak samo jest mu wzbronionem czynić wykonanie swego obowiązku służbowego zależnem od jakiegobądź obietnicy.

§ 18. Żandarmowi stawia się za obowiązek, przestrzeganie najściślejszej tajemnicy we wszystkich sprawach dotyczących się służby.

§ 19. Żandarmerya nie może wydać stronom pisemnych poświadczeń co do przedmiotów stojących w jakimkolwiek związku z jej czynnościami służbowemi.

§ 20. Gdy żandarm został na czci znieważonym, nie może nigdy zrzec się zadośćuczynienia i ukarania ustawą zagrożonego.

§ 21. Co do osobistego przedstawiania się organów żandarmerji przełożonym i starszym w korpusie, tudzież osobom armii i marynarki wyższą rangę posiadającym, obowiązują ogólne przepisy wojskowe.

Przy sposobności kiedy dowódca posterunku znajduje się w siedzibie władzy służbowej, winien się przedstawić naczelnikowi teje lub jego zastępcy i odebrać od nich możliwe zlecenia.

Tak samo, jeżeli przyjdzie do miejscowości, gdzie naczelnik władzy służbowej chwilowo przebywa, winien się mu przedstawić.

§ 22. Żandarm musi się starać o jaknajdokładniejszą znajomość miejscowości i osób w tym powiecie, do którego jest przydzielony, skutkiem czego pełnienie jego obowiązków służbowych będzie mu znacznie ułatwionem.

Pod znajomością miejscowości rozumie się dokładną znajomość obszaru dozorować się mającego pod względem ukształtowania gruntu, znajomość wszystkich miejscowości, większych fabryk i innych zakładów, przedmiotów osobno stojących i wszelkich innych rzeczy na gruncie się znajdujących, wszystkich dróg lądowych, wodnych, lasów, zarośli, a osobliwie znajomość mieszkań, gospód, kryjówek i zakątków osób zagrażających bezpieczeństwu, wreszcie podział obrębu posterunku na patrole.

Co do wszystkich okoliczności musi się żandarm orientować łatwo, dobrze, trafnie, szybko i tak pewnie, ażeby w każdym kierunku, czy w dzień, czy w nocy, potrafił znaleźć najkrótszą drogę i w razie potrzeby mógł podać, którędy do pewnego miejsca można najprędzej się zbliżyć.

Co do znajomości osób ma żandarm znać wogóle stan zaludnienia całego obrębu dozorować się mającego i ilość mieszkańców pojedynczych miejscowości, ich narodowość, religię, zatrudnienie, sposób życia i inne właściwości, nawyczki, zwyczaje i t. p. W szczególności powinien żandarm znać wszystkie osoby, które z mocy swego publicznego urzędu lub służby mają styczność z żandarmerją, które u ludności doznają szczególnego poważania lub

wielki wpływ; niemniej osoby, które z ludnością wiele się stykają i stąd o rozmaitych sprawach mogą dać wyjaśnienia; w końcu najważniejszą jest jednak rzeczą najdokładniejszą znajomość wszystkich osób zagrażających bezpieczeństwu i tych, z którymi one i jakie stosunki utrzymują.

§ 23, Żandarm musi wiedzieć, jakie czyny lub zaniechania są w myśl ustaw określone jako karygodne; winien się obznajmić ze wszystkimi ustawami i rozporządzeniami, które odnoszą się do jego służby.

Rozdział III.

O zwyczajnych i szczególnych czynnościach służbowych.

§ 24. Czynności służbowe żandarmeryi są dwojakiego rodzaju:

1) Czynności, które należą do jej obowiązków zwyczajnych, a więc takie, które ma wykonywać nie potrzebując do tego z reguły osobnego zlecenia jakiejś władzy; takie czynności służbowe nazywają się zwyczajnemi;

2) Czynności, które mają na celu wykonanie szczególnych zarządzeń zwierzchności, czynności służbowe przy asystencyach, jeżeli przeprowadzenie właściwej czynności urzędowej poruczonem jest osobie przez władze umyślnie ku temu delegowanej, wreszcie też eskortowanie uwięzionych, te czynności służbowe nazywają się szczególnemi.

O zwyczajnych czynnościach służbowych.

§ 25. Zwyczajne czynności służbowe żandarmeryi są następujące:

1) udaremnienie wedle możności swoim wdaniem się popełnienia lub dokonania czynności karygodnych, wykrywanie przekroczeń ustawy już popełnionych i donoszenie takowych kompetentnym władzom, wreszcie śledzenie za przestępcami wszelkiego rodzaju.

2) upominanie wszystkich przekraczających ustawy, donoszenie o nich celem ukarania, względnie aresztowanie sprawcy po myśli §§ 53, 54, 55, instrukcyi służbowej,

odstawienie ich do odnośnej władzy i zdanie sprawy o przyczynie aresztowania.

Przyaresztowanego, którego żandarm w żadnym wypadku wypuścić nie może, należy według możliwości zaraz, a najdalej w ciągu 24 godzin, oddać wraz z doniesieniem kompetentnej władzy.

Jeżeli po dokonaniu zaaresztowania, jednak jeszcze przed odstawieniem aresztowanego do Sądu wyszły okoliczności na jaw, usuwające podstawę względnie potrzebę zaaresztowania sprawcy, wówczas dowódca posterunku jest upoważniony do wypuszczenia zaaresztowanego na wolną stopę.

3) celem utrzymania publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa, przeszkadzanie wszelkim zbiegowiskom i skupieniom się, przytłumianie takowych i ujęcie przewodców.

4) chronienie własności, jakoteż osoby każdego obywatela od gwałtów wszelkiego rodzaju, a w razie potrzeby postępowania z tymi, którzy, takowym zagrażają według ustępu 2go.

5) zasiąganie dokładnych wiadomości o wszystkich trupach znalezionych na drodze, w wodzie lub gdziekolwiek, o każdym pożarze, o włamaniach się, o napadach rozbójniczych i wszelkich czynach karygodnych, tudzież donoszenie o nich władzy.

6) utrzymywanie i przywracanie porządku, spokoju i bezpieczeństwa na publicznych drogach i placach, podczas zebrań ludowych, które mogą przybrać charakter zagrażający bezpieczeństwu publicznemu i wogóle przy każdym niebezpieczeństwie powszechnem, zapobieganie wybrykom i nieporządkom, przytrzymanie podżegaczy w takich wypadkach, tudzież innych przestępców i opornych i postąpienie z nimi wedle ustępu 2.

7) czuwanie nad zachowaniem przepisów wydanych dla zapobieżenia nieszczęśliwym wypadkom i uszkodzeniom osoby lub własności obywateli i donoszenie, gdzie należy, o sprosteczonych w tej mierze przekroczeniach, zaniedbaniach i uchybieniach.

8) czuwanie nad zakazanym handlem, obnośnym drukami, niedozwalanie na przybijanie druków na ulicach i w innych miejscach publicznych, o ile to ustawą nie jest dozwolone i szczególniejsze nadzorowanie osób, wykonują-

cych jakiś przemysł lub sposób zarobkowania wśród przenoszenia się z miejsca na miejsce.

9. przytrzymywanie zbiegów wojskowych i każdego wojskowego, który wśród podejrzanych okoliczności nie może się wykazać ważnym i autentycznym dokumentem i odstawienie tychże do najbliższej komendy lub władzy wojskowej.

10. przytrzymywanie zbiegłych popisowych i wedle okoliczności odstawienie ich do władzy wojskowej lub starostwa powiatowego.

11. aresztowanie osób listami gończymi ściganych i baczną uwagą na włóczęgów, szpiegów, osoby pod dozorem policyjnym stojące i wydalone, tudzież skazańców, którzy karę odbyli a dla cudzego mienia są nadal niebezpieczni.

12. zwracanie uwagi na publiczne zakłady i urzędy, jako to koleje żelazne, telegrafy, telefony, drogi, drzewa sadzone przy drogach, na kanały, mosty, publiczne studnie, szluzy i pomniki, na oznaczenie granic Państwa i kraju, na drogowskazy, tablice oznaczające miejscowości i zaopatrzenie domów w liczby, donoszenie do władz o spostrzeżonych, a dla publicznego bezpieczeństwa szkodliwych niedomaganiach lub uszkodzeniach, wadliwych urządzeniach na kolejach żelaznych i innych środkach komunikacyjnych; przytrzymanie i wedle okoliczności odstawienie do kompetentnych władz tych, którzy ustawy dotyczące takich publicznych zakładów i urządzeń przekraczają, względnie którzy zakłady i urzędy te uszkadzają.

13. przestrzeganie aby komunikacja na drogach lądowych była wolna od przeszkód i wogóle baczenie na to, aby każdy stosował się do przepisów policyjno-drogowych. Opornych należy donieść ewentualnie odstawić do kompetentnej władzy.

Stosownie do właściwości każdego wypadku, ma żandarmeria użyć upomnienia, doniesienia, odstawienia, aresztowania, niebezpiecznym zbrodniarzom należy nałożyć kajdany a wraz z czynnym oporem użyć broni.

O szczególnych czynnościach służbowych.

§ 26. Przy czynnościach służbowych, wskutek szczególnego wezwania dokonać się mających, trzymać się na-

leży przedewszystkiem wskazówek dla pewnego oznaczonego wypadku wydanych, zresztą zaś ogólnych przepisów służbowych.

Przytem należy ściśle odróżnić szczególne wezwanie od doniesienia.

Wezwanie ze strony jakiegoś organu władz urzędowych, służbę publiczną pełniącego, ma się tylko wtedy uważać za szczególne wezwanie, jeżeli takowe pozostaje w bezpośrednim związku z jego czynnością służbową (funkcyonaryusze skarbowi, cłowi, kolejowi i t. d.). W takim wypadku ma się żandarm ponajpierw dostatecznie przekonać, czy wzywający go organ jest faktycznie uprawnionym do odnośnej czynności służbowej. Jeżeli jednak taki stosunek nie zachodzi, to żandarm ma takowe wezwanie traktować jako doniesienie.

Wezwanie ze strony osób prywatnych należy zawsze traktować jako doniesienia.

§ 27. Jeżeli czynność żandarmeryi odbywa się pod kierownictwem urzędnika politycznego, to ma go ona wspierać w przeprowadzeniu wszelkich jego zarządzeń.

Jeżeli w celu przeprowadzenia pewnej powinności służbowej, oficer żandarmeryi obejmuje komendę nad oddziałem złożonym z więcej żandarmów, natenczas stosują się do niego te same przepisy, których trzymać się mają oficerowie armii w wypadkach asystencyi.

§ 28. Starostwa powiatowe wydawają posterunkom żandarmeryi pisemne polecenia w celu przeprowadzenia pewnej czynności służbowej.

Jeżeli jednak zwłoka grozi niebezpieczeństwem, a wydanie polecenia dowódcy posterunku lub jego zastępcy jest niemożliwem, może władza służbowa każdemu żandarmowi wprost wydać polecenie, a tenże ma je dokładnie wypełnić.

§ 29. Sądy i Prokuratorye Państwa są uprawnione korzystać bezpośrednio z usług żandarmeryi.

§ 30. Jeżeli inne władze cywilne lub wojskowe, albo urzędy gminne potrzebują pomocy żandarmeryi, to mają takowej zażądać za pośrednictwem władzy służbowej. Tylko w bardzo nagłych wypadkach, gdy zwłoka grozi, niebez-

pieczenstwem, mogą się one zwrócić do dotyczącego dowódcy posterunku żandarmeryi. O każdej takiej rekwizycji jednak ma władza rekwirująca bezzwłocznie uwiadomić władzę służbową.

W wypadkach, takich rekwizycji winna się żandarmerya dać użyć wedle postanowień rekwirującej władzy lub zwierzchności gminnej, względnie urzędnika, któremu odnośna czynność urzędowa jest faktycznie poruczona, albo wreszcie zastępcy naczelnika gminy, jednak pod ich odpowiedzialnością.

§ 31. Z reguły małą sądy i prokuratorowie przy trybunałach I. instancyi, jeżeli potrzebują posług żandarmeryi, wystosować do komend posterunków żandarmeryi pisemne wezwania. Komendy posterunków wnoszą do sądów i prokuratury służbowe doniesienia.

§ 32. W wypadkach nagłych może prezydent sądu, prokurator Państwa, sędzia powiatowy lub zastępca tychże, jakoteż sędzia śledczy ustnie wezwać każdego żandarma do przeprowadzenia pewnej oznaczonej czynności służbowej. Na żądanie należy żandarmowi wystawić później pisemne potwierdzenie;

§ 33. Dowódcy posterunków jednego powiatu sądowego, jeżeli w tymże powiecie ma również siedzibę sąd krajowy lub okręgowy, donoszą o wydarzających się zbrodniach, występkach i przekroczeniach prokuratorowi przy sądzie krajowym czy okręgowym, zaś dowódcy posterunków innych powiatów sądowych donoszą o wszystkich zbrodniach, występkach i przekroczeniach do sądu powiatowego.

§ 34. Jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, mają żandarmi także bez poprzedniego wezwania, a nawet i przed podaniem doniesienia o wypadkach czynu karygodnego, poszukiwać winowajców i dowodów potrzebnych do udowodnienia zarzuconego czynu karygodnego; mają zapobiedz zniszczeniu śladów czynu karygodnego, i tam gdzie to dla osiągnięcia tego celu jest potrzebnem, przedsiębrać w miarę postanowień ustawowych aresztowania i rewizye domowe. O wynikach osiągniętych podczas tychże czynności służbowych należy zakomunikować Prokuratorowi względnie sądom powiatowym.

§ 35. Wezwanie, które sądy i prokuratorowie przesyłają do posterunków żandarmeryi, żądają za zwyczaj czynności służbowych odnoszących się do pewnej oznaczonej sprawy karnej

W takich wypadkach może wezwanie opiewać albo na przeprowadzenie ściśle oznaczonej czynności służbowej albo też może być całkiem ogólne.

Otrzymane wezwania należy bezwarunkowo wykonać i dopełnić tych szczególnych poleceń, jakie w celu wykonania tegoż wezwania zostały wydane

O wykonaniu otrzymanych poleceń należy odnośnej władzy sądowej czy prokuratorowi albo zaraz po przeprowadzonej czynności służbowej albo też stosownie do otrzymanego polecenia zakomunikować.

§ 36. Jeli sąd przedsięwzięcie czynności urzędowe, to naczelnik sądu może zażądać pomocy żandarmeryi w tych wypadkach, gdzie zachodzi obawa, by sądowi nie stawiano oporu; jeżeli zaś zwłoka grozi niebezpieczeństwem, wtenczas każdy urzędnik sądowy, któremu czynność urzędowa jest poruczona, może wezwanie swe nawet ustnie wystosować.

Rozdział IV.

Wkraczanie żandarmów.

§ 37. Żandarmerya jest przede wszystkim powołana do utrzymania publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa, tudzież dla ochrony osób i mienia obywateli. Cel ten osiągnie ona tem pewniej, jeżeli się powstrzyma od wszelkich czynności obcych jej powołaniu.

§ 38. Celem zapobieżenia przekraczaniu ustaw ma żandarm współdziałać przez to:

1. że ściśle pilnuje, a względnie przytrzymuje włóczków, wagabundów i inne osoby podejrzane, pod dozorem policyjnym stojące i wydalone, tudzież żebraków.

2. że wszystkie dostrzeżone stosunki, okoliczności i przygotowania, które mogłyby prowadzić do przekroczenia ustawy albo sam udaremnia, albo natychmiast o nich donosi.

3. że wdaniem się swoim udaremnia, o ile możliwości, przedsięwzięcie lub dokonanie zbrodni, np. morderstwa, napadu rozbójniczego, kradzieży przez włamanie albo jakiego innego czynu karygodnego; niemniej że przynajmniej stara się ~~siniejszy~~ uszczerbek, który komu na życiu, zdrowiu lub mieniu zagraża.

Uwaga żandarma ma być tak baczna, spostrzegawczość tak rozwinięta, przezorność i ruchliwość tak wielka, żeby nie dopuszczał do przekroczeń ustaw i do wypływających stąd często nieszczęść.

Jeżeli żandarm w wypadku takim tylko sam sobie jest pozostawiony, to zaleca się mu jaknajwiększa możliwie ostrożność, musi on natychmiast rozważyć, w jaki sposób ma postąpić, by możliwie najlepszy skutek osiągnąć i o ile okoliczności na to pozwalają i o ile to bez ndaremnienia celu jest możebne, winien się ztem liczyć, czy i jaką pomoc mogłby uzyskać, czy to od innych żandarmów w pobliżu się znajdujących, czy też od innych osób; zawsze zaś, a szczególnie tam gdzie zwłoka grozi niebezpieczeństwem, winien on wystąpić z odwagą, stanowczo i z poświęceniem z obowiązku wpływającym i nie powinien się nigdy powstrzymać od dopełniania swego obowiązku względami na swoje osobiste bezpieczeństwo.

§ 39. Jeżeli przekroczenie ustaw już zaszło, wkracza żandarm w następujące sposoby a mianowicie; 1. upomina, 2. donosi, 3. doprowadza, 4. aresztuje.

1) a. Upomina wtedy, gdy chodzi o małoznaczne przekroczenia, zwłaszcza policyjnych rozporządzeń, które świeżo wydane zostały i gdy winny dopuścił się go po raz pierwszy lub najwyżej drugi, oraz gdy jest podstawa do przypuszczenia, że nie działał ze złej woli i że upomnienie poskutkuje.

2) a. Donosi wtedy, gdy chodzi o przekroczenia, albo gdy podejrzenie o zbrodnię lub występek jest słabo uzasadnione a niema obawy, żeby obwiniony uciekł, albo gdy rozchodzi się o zwykłą zbrodnię lub występek albo przekroczenie, gdzie potrzeba zaareztowania sprawcy nie jest ustawowo uzasadniona.

Ażeby żandarm mógł zrobić doniesienie, musi daną osobę dokładnie wylegitymować, albo od osób znanych

sobie i wiarygodnych dowiedzieć się, kim jest obwiniony. Należy także, gdy chodzi tylko o przekroczenie a nie o zbrodnie, o ile możności uprzedzić winnego, że się na niego robi doniesienie.

Przy legitymowaniu trzeba wypytać się o nazwisko, imię, wiek, zatrudnienie, mieszkanie, miejsce urodzenia, przynależność, oraz imiona rodziców. Najlepszą legitymacją jest pisemny dokument, n. p. legitymacja służbowa, kolejowa, paszport i t. d. u osób wojskowych trzeba zanotować szarżę, pułk, kompanie, kwaterę i ewentualnie numer broni bocznej. Co się tyczy osób najzupełniej niebudzących podejrzeń, można zaufać temu, co o sobie przy legitymowaniu podają, o ile adresami listów, kartami wizytowymi i t. d. przy sobie posiadaniem, poprzą podane o siebie szczegóły.

3) Doprowadza do urzędu wtedy, gdy doniesienia zrobić nie może, bo winny nie może się dostatecznie wylegitymować a identyczność zatrzymanego nie da się na razie w inny sposób stwierdzić.

4) Aresztuje zaś w wypadkach określonych w § 53 instrukcyi służbowej względnie § 175 ustawy o postępowaniu karnem.

Przy awanturach, bitkach lub innych zakłócających spokój publiczny wypadkach, należy uczestników tylko wtedy aresztować, jeżeli zaszyły znaczniejsze pokaleczenia lub zatarg grozi niebezpieczeństwem, lub jeżeli porządek nie da się w inny sposób przywrócić jak tylko przez natychmiastowe aresztowanie winnego.

§ 40. Żandarmerya jest obowiązana badać wszystkie do niej nadchodzące doniesienia o przestępstwach, w drodze oskarżenia publicznego ścigać się mających.

Jeżeli wpłyną doniesienia bezimiennie, lub pochodzące od osoby zupełnie nie znanej, a zawierają okoliczności dokładnie określone przestępstwo w sposób wiarygodny oznaczające, trzeba je wprawdzie zbadać, jednak należy unikać wszelkiego rozgłosu i ochraniać o ile tylko można część osób obwinionych.

Osoby rozsiewające takowe pogłoski należy zbadać i śledzić aż do źródła i przekonać się, o ile tylko można, czy jest obwinienie uzasadnione lub bezzasadnie.

Jak najostrożniej jest żandarmowi wzbronionem wpływać na uzyskanie poszlak lub wykazanie winy osoby podejrzanej przez zkłanianie jej do dalszego przedsięwzięcia lub dokonania czynu karygodnego, oraz wywabianie przyznania zapomocą osób tajemnie podstawionych, by następnie przyznania te podać sądowi.

Tak samo nie wolno używać obietnic ani gróźb, ani środków przymusowych, aby obwinionego skłonić do przyznania albo do innych stanowczych zeznań.

+ + § 41. W razie podejrzenia o dzieciobójstwo należy oprócz zwykłych dochodzeń zbadać, czy dziecko urodziło się żywe; również należy poszukiwać za trupem jeżeli usunięty został.

+ + § 42. W razie uszkodzeń cielesnych ma żandarm zbadać i donieść, czy zachodzące uszkodzenia ciała lub naruszenia zdrowia same przez się lub też wedle swego łącznego skutku uważane być mają za lekkie, ciężkie albo życiu zagrażające, niemniej jakimi środkami lub narzędziami i w jaki sposób zadane zostały.

W razie potrzeby i o ile to nie jest z trudnością połączone, powinien się żandarm o tem wywiedzieć od lekarza opiekującego się chorym.

+ + § 43. Przychwyciwszy podrabiacza lub lub fałszerza publicznych papierów kredytowych lub monet, ma żandarm oprócz fałszyfikatów poszukiwać głównie wszelkich narzędzi, materyałów i innych przedmiotów użytych do czynu karygodnego, skonfiskować je i oddać przynależnemu sądowi.

+ + § 44. Przy podpaleniach, należy w szczególności zbadać, w jaki sposób ogień podłożono, czy użyto przy tem jakiego szczególnego materyału palnego i jakiego; dalej należy zbadać miejsce i czas podpalania (godzinę z oznaczeniem pory dnia lub nocy) i stwierdzić czy podpalenie nastąpiło wśród takich okoliczności, iż z tego rzeczywiście pożar na obcej własności wybuchł, lub przynajmniej niebezpieczeństwo pożaru spowodowane zostało, czy życie ludzkie było na niebezpieczeństwo narażone, ludzi, czy ogień wybuchając, łatwo mógł się rozszerzyć, wreszcie w razie rzeczywistego wybuchnięcia pożaru, należy, gdy to jest możliwe, dochodzić wysokości szkody przez pożar wyrządzonej.

§ 45. W zbrodniach i występkach, z których w sposób od wspomnianego odmienny, szkoda lub niebezpieczeństwo dla życia lub mienia wynikły, należy zapomocą oględzin sprawdzić przedewszystkim, jaki był rodzaj użytego gwałtu lub podstępu, jakich użyto środków lub narzędzi, jak wielka jest zrządzona lub zamierzona szkoda i utracony zysk, oraz jak wielkie było niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia lub cielesnego niebezpieczeństwa ludzkiego, jakoteż dla cudzego mienia.

Rozdział V.

O rewizyi domu i osoby, jako też o zatrzymaniu przedmiotów.

§ 46. Rewizya domowa, to jest przeszukiwanie mieszkania lub innych, do gospodarstwa domowego należących miejsc i zabudowań, może być tylko w tedy przedsięwzięta, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że skryła się tam osoba podejrzana o zbrodnię lub występki, albo że się tam znajdują przedmioty, których posiadanie i obejrzenie dla pewnego oznaczonego śledztwa może być ważne. Wyjątek zachodzi tylko co do osób pod dozorem policyjnym stojących, u których w celu policyjnego dozoru można o każdej porze przedsięwziąć rewizyę domową lub przeszukiwanie osoby.

U osób, co do których zachodzi wielkie prawdopodobieństwo, iż takie przedmioty posiadają, albo które o zbrodnię lub występki są podejrzane, również jak u osób złej sławy zażywających lub pod dozór policyjny oddanych, może być także przeprowadzonym przeszukiwanie osoby i odzienia.

§ 47. Rewizya domowa lub osobista odbywa się z reguły tylko za poprzedniem przesłuchaniem tego, u którego lub na osobie którego ma być przeprowadzona, wtedy tylko, gdy przez przesłuchanie nie osiągnięto dobrowolnego wydania rzeczy poszukiwanej lub nie usunięto powodów uzasadniających rewizyę.

Przesłuchania tego można zaniechać u osób złej sławy zażywających, tudzież wtedy, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem, albo gdy się przeprowadza przeszukiwanie lo-

kalności, stojących otworem dla publiczności, jak restauracyi, domów gościnnych, dworców kolejowych i t. d.

§ 48. Z reguły można przeprowadzać przeszukanie tylko na mocy rozkazu sędziowskiego, opatrzonego powodami.

Rozkaz ten należy doręczyć temu, kogo on dotyczy, zaraz lub w ciągu 24 godzin.

Jeżeli rewizya domowa ma się przeprowadzić w budynku wojskowym lub przez wojsko zajętem lub wynajętym, należy to oznajmić odnośnemu komendantowi, a przy rewizyi ma być obecny delegat wojskowy.

Na żądanie należy temu, kogo to dotyczy, doręczyć zaraz, albo przynajmniej w ciągu najbliższych 24 godzin, potwierdzenie o przeprowadzeniu rewizyi domowej i powody teje.

§ 49. Jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, to mogą organa bezpieczeństwa w celach sądownictwa karnego przeprowadzić rewizyę domową z własnej mocy nawet bez nakazu sędziowskiego i to w następujących wypadkach:

- 1) Jeżeli przeciw komu wydano nakaz dostawienia.
- 2) Jeżeli przeciw komu wydano nakaz aresztowania.
- 3) Gdy kogo na uczynku schwytano.
- 4) Gdy przez pogon publiczną o przestępstwo jest posądzony.
- 5) Gdy przez głos publiczny o jakieś przestępstwo jest posądzony.
- 6) Gdy w jego posiadaniu znaleziono przedmioty, które na udział w czynie karygodnym wskazują.

Listy gończe wydaje się przeciw takim zbiegłym lub nieznanych miejsc pobytu, którzy są o zbrodnię silnie podejrzeni. Wydawanie listów gończych przysługuje z reguły izbie radnej sądowej, w nagłych wypadkach samemu sędziemu śledczemu. Obwinionych o występki nie można ścigać listami gończymi. W liście gończym naprowadza się zbrodnię, o jaką dana osoba jest podejrzana i rysopis zbrodnia-
rza. Pogoń urzędowa; jeżeli można się spodziewać że przez pogon dosięgnie się podejrzanego o zbrodnię to w takim razie Sądy i władze bezpieczeństwa obowiązane są ścigać zbrodnia-
rza przez osoby umyślnie do tego powołane. Osoby te bywają zaopatrzone w pismo uwierzytelniające i mogą ścigać zbrodnia-
rza w granicach całego Państwa

a. w wyjątkowych wypadkach nawet poza granicami Państwa. Wszystkie władze bezpieczeństwa są zobowiązane ścigających wspomagać.

§ 50. Rewizye domowe i przeszukania osób przeprowadzać należy unikając wszelkiego niepotrzebnego rozgłosu i wszelkiej niekoniecznie potrzebnej przykrości lub niedogodności dla osób interesowanych, możliwie z największym oszczędzaniem ich dobrej sławy i prywatnych tajemnic, nie stojących z przedmiotem śledztwa w żadnym związku, wreszcie z najtroskliwszym zachowaniem przyzwoitości i godności.

Tego, który zajmuje lokalności przeszukać się mające, należy wezwać, aby był obecnym przy przeszukaniu; jeżeli nie może, lub jest nieobecny, to należy zwrócić się do jakiego dorosłego członka jego rodziny, lub w braku takiego do domownika lub sąsiada.

Żandarm samoistnie do rewizyi domowej przystępujący, powinien nadto wziąć z sobą członka zwierzchności gminy, a przynajmniej jakiś organ gminny, a szczególnie wstępując do mieszkań osób złej konduty, lub poddając podejrzanym osobom rewizyi osobistej, powinien mieć się na ostróżności nie tylko co do własnej osoby, żeby n. p. nie być rozbrojonym, lub nie uleść innej napaści, lecz także co do wykonania czynności służbowej.

§ 51. Przy poszukiwaniu papierów należy się starać, aby treść ich nie dostała się do wiadomości osób niepowołanych.

Jeżeli posiadacz papierów lub druków nie chce pozwolić na ich przeszukanie to należy je oddać sądowi w opieczentowaniu. Żandarm nie ma prawa otwierać zapieczętowanego pisma.

§ 52. Przedmioty, na których lub za pomocą których popełniono czyn karygodny, albo które przypuszczalnie sprawca pozostawił na miejscu czynu, jak wogóle przedmioty, które ma się przedstawić obwinionemu, lub świadkom do rozpoznania, lub które w inny sposób mogą posłużyć do uzyskania dowodu, tudzież rzeczy, które mogą być uznane za przepadłe, należy w miarę możliwości oddać w przechowanie sądowe.

Rozdział VI.

O aresztowaniach.

§ 53. Pogoń za podejrzanymi o zbrodnię lub występki albo tymczasowe przytrzymanie ich, celem odstawienia ich do sędziego śledczego mogą przesiębrać organa władz bezpieczeństwa nawet bez rozporządzenia pisemnego.

Jeżeli podejrzany został schwytanym na gorącym uczynku, albo zaraz po czynie pogoń urzędowa lub głos publiczny wskazują go jako podejrzanego o zbrodnię lub występki, albo też gdy go ujęto z bronią lub innymi przedmiotami, które ze zbrodni lub występku pochodzą lub skądinąd wskazują że miał w nich udział.

Odstawienie i tymczasowe przytrzymanie podejrzanego nastąpić ma także w następujących wypadkach, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem i dlatego zaopatrzenie się w rozkaz sędziowski jest niemożliwem:

1) Jeżeli do ucieczki czynił przygotowania, albo jest o ucieczkę podejrzany, ze względu na wielką czekającą go prawdopodobnie karę z powodu włóczogęstwa, z powodu iż jest nieznany w okolicy, z powodu iż nie może się wylegitymować, iż nie ma stałego zamieszkania albo też z innych ważnych przyczyn.

2) Jeżeli w sposób przeszkadzający, wykryciu prawdy starał się wpływać na świadków, znawców lub współwinnych, lub utrudnić śledztwo przez zatarcie śladów zbrodni lub występku, lub jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że to stać się może.

3) Jeżeli szczególne okoliczności uzasadniają obawę, że obwiniony powtórzy czyn dokonany, lub wykona czyn usiłowany lub groźbą objęty.

Jeżeli zachodzą warunki z drugiego lub trzeciego ustępu natenczas można obwinionego ścigać, lub też wziąć w tymczasowe przytrzymanie celem odstawienia go do sędziego śledczego nawet już po dozwolonym wypuszczeniu go na wolną stopę i bez względu na złożone przyrzeczenie lub kaucję.

§ 54. Jeżeli w razie buntu lub rozruchu, gwałtu publicznego lub innego przez wiele osób popełnionego prze-

stępstwa, nie można winnych natychmiast wyśledzić, wolno tymczasowo przyaresztować wszystkich, którzy byli obecni podczas zajścia, a nie są zupełnie wolni od podejrzenia o udział.

§ 55. Jeżeli ma się przedsięwziąć przyaresztowanie względnie tymczasowe przytrzymania osoby, pełniącej urząd lub służbę publiczną, i jeżeli dla ochrony bezpieczeństwa publicznego albo innych publicznych interesów na czas, dopóki osoba ta nie będzie wolna musi być zarządzone zastępstwo jej; albo jeżeli rozchodzi się wogóle o podobne przyaresztowanie osób, zajmujących posady przy kolejach żelaznych, lub robotników w kopalniach, hutach, kuźnicach i walcowniach, albo też osób pełniących służbę sanitarną państwową lub gminną, wreszcie osób z publicznej albo prywatnej służby lasowej, należy o tem bezwłocznie, a o ile by nie zachodziły szczególne wątpliwości, nawet jeszcze przed wykonaniem przyaresztowania, uwiadomić ich bezpośredniego przełożonego, i zarządzić tylko co do zapobieżenia ucieczce wydać się ~~potrzebnem~~.

Jeżeli poprzednie uwiadomienie przełożonego nasuwa szczególne wątpliwości, n. p. ponieważ niemożnaby przeszkodzić ucieczce, usunięciu śladów zbrodni, lub dokonaniu lub powtórzeniu zbrodni i t. d. to ma się w prawdzie przystąpić do przyaresztowania, należy jednak o tem uwiadomić przełożonego z największym pospiechem, a jeżeliby oddalenie przyaresztowanego z jego stanowiska służbowego było połączone z niebezpieczeństwem (jak najprzykład oddalenie strażnika kolejowego) wstrzymać się z tem dopóki odpowiednie zastępstwo nie będzie zarządzone.

§ 56. Z powodu przekroczeń sądom podpadających może mieć miejsce tymczasowe przytrzymanie obwinionego celem odstawienia go w wypadkach § 53, pkt. 1. i 2 instrukcyi służbowej, względnie § 452 U. P. K.

Jeżeli się zdarzą przekroczenia ustaw, lub rozporządzeń administracyjnych lub policyjnych, to należy się ograniczyć tylko do upomnienia lub skarcenia przestępcy, a to o ile niema w tym względzie szczególnego polecenia, o ile podanie doniesienia nie jest przepisane, i wogóle, o ile przytrzymywanie nie jest ustawą dozwolone.

Rozdział VII.

O użyciu broni.

+ § 57. Według § 12 ustawy o żandarmerji, żandarm pełniący służbę, może z zachowaniem nakazanych ostrożności użyć broni.

1) W razie koniecznej obrony celem odwołania czynnego zamachu, skierowanego przeciw jego osobie lub też zagrażającego niebezpieczeństwu życia innych osób.

2) Dla stłumienia oporu zmierzającego do udaremnienia jego czynności służbowych.

3) Dla udaremnienia usiłowanej ucieczki niebezpiecznych zbrodniarzy, o ile do przytrzymania uciekającego nie było żadnego innego środka.

W pierwszym i drugim wypadku użyje wówczas żandarm broni, jeżeli napastnik, względnie ten, kto stawia opór czynny, jest silniejszy fizycznie od żandarma, więc gdzie nie można odeprzeć napadu, względnie złamać oporu czynnego, jak tylko za pomocą broni.

Ażeby żandarm był uprawniony użyć broni, musi być opór lub napad czynny. Wyrażenie napad z bronią, obejmuje nie tylko broń w ścisłym znaczeniu, ale wogóle narzędzia, których można użyć do napadu, lub do obrony, jak n. p. widły, siekiery, drągi, wodą napełniony dzban, łaski, noże i. t. p.

Na bezbronne kobiety, dzieci, kaleki osoby fizycznie słabo rozwinięte, które nie zagrażają żandarmowi żadnym niebezpiecznym narzędziem, nie używa się broni, bo trzeba przyjąć, że się ich napad i bez użycia broni odeprze, względnie opór złamie.

Z wyżej pomienionego powodu niema też zwykle podstawy do użycia broni, gdzie jeden napastuje lub stawia czynny opór, a kilka żandarmów wkracza; chyba że napastnik bezpośrednio życiu żandarma zagraża.

Na osoby pijane lub umysłowo chore, nie używa się broni, jedynie w ostatecznym wypadku, gdy nie ma żadnego innego sposobu aby je ubezwładnić i gdy z ich strony żandarmowi lub publiczności poważne grozi niebezpieczeństwo.

Obowiązkiem żandarma jest użyć broni z możliwie największym oszczędzaniem życia ludzkiego i to dopiero wtedy gdy zastosowanie środków łagodnych okazało się bezskutecznem. Tam gdzie okoliczności na to zezwalają, należy naprzód użyć broni mniej niebezpiecznej i to pałasza lub bagnetu, przyczem rozstrzyga ta okoliczność, czy przestępca jest zaopatrzony w broń i w jaką.

W razie oporu lub napadu na żandarma, musi on całą uwagę zwrócić na to, by odnośną osobę uczynić niezdolną do oporu lub napadu.

Broni należy używać po wojskowemu, a więc pałasza do cięcia, bagnetu nasadzonego na karabln do pchnięcia, rewolweru lub karabinu do strzelania. Inne, a więc nie-wojskowe użycie broni jest najsurowiej wzbronione. Tylko w ostatecznym wypadku, n. p. w bójce, w ścisku, może się zdarzyć, iż kółby użyje się do uderzenia i t. p. Do mniej niebezpiecznych broni zalicza się szable głównie dla tego, że żandarm może przy użyciu tejże obrachować skutek; gdy tymczasem przy użyciu bagnetu, nasadzonego na karabin, i broni palnej, skutek więcej zależy od zręczności żandarma, na którą w chwili podniecenia żandarma nie można z pewnością liczyć.

Łagodniejszymi środkami są.

W przypadku oporu.

1. Upomnienie w tonie rozkazującym.
2. Przyaresztowanie.
3. Nałożenie kajdan.

W razie zamierzonej lub usiłowanej ucieczki.

1. Upomnienie.
2. Ściganie uciekającego.
3. Wezwanie przypadkowo przytem obecnych osób do pomocy przy ponownem schwytaniu.

Do pojedynczych punktów § 12 ustawy o żandarmeryi zauważa się:

Do p. 1. Obrona konieczna zachodzi u żandarma, jeżeli jedna lub więcej osób czynnie żandarma zaczepia t. j. jeżeli zamierzają chwycić go rękami, bić, uszkodzić na ciele rozbroić albo zabić, a on zmuszony jest użyć broni, aby, odeprzeć ów napad zagrażający jego osobie albo ochronić niebezpiecznie zagrożone życie osób trzecich.

Do p. 2. Użycie broni jest dozwolonem dla stłumienia oporu zmierzającego do udaremnienia jego czynności służbowych, a zatem takiego oporu, przez który zamierzono przeszkodzić żandarmowi w przeprowadzeniu jego czynności służbowej już rozpoczętej albo zapowiedzianej.

Każdy żandarm jest obowiązany, występując z jakiegokolwiek powodu, zatrzymać się w odległości 3 do 4 kroków od przestępcy i trzymać karabin w pogotowaniu, aby wedle możliwości już z góry być przygotowanym do wszelkiego oporu, lub też w razie niespodziewanego zamachu na jego osobę, być w tej chwili gotowym do użycia broni.

Żandarm ma ciągle wyteżoną uwagę zwracać na przestępcę i nie dozwolić mu pod żadnym pozorem do siebie się zbliżyć. Jeżeli to jest możliwem, to żandarm ma się bez okazania obawy tak ustawić, aby miał plecy zapewnione.

Do p. 3. Żandarm może użyć broni celem przeszkodzenia usiłowanej ucieczce niebezpiecznych zbrodniarzy. Za niebezpiecznego zbrodniarza należy uważać tę osobę, która jest żandarmowi powszechnie znana jako szczególnie niebezpieczną dla Państwa, dla ludzi i cudzej własności.

Mniej niebezpiecznych przestępców musi żandarm jak najgorliwiej ścigać, broni przeciw nim jednak używać nie powinien.

W każdym wypadku należy użyć broni z jak największem oszczędzaniem życia ludzkiego, w każdym razie należy użyć broni tak dzielnie aby opór złamano albo usiłowaną ucieczkę faktycznie udaremniono. Kilkakrotne klucie bagnetem lub uderzenie pałaszem, tak samo jak i strzelanie bez mierzenia, nie prowadzi do celu i w każdym wypadku należy tego unikać.

§ 58. Skoro żandarmerya otrzyma wiadomość o zakłóceniu spokoju, wywołanem przez większą ilość ludzi, wtedy po obdzieleniu żandarmów amunicją rezerwową i po przekonaniu się o dobrym stanie ich broni, udają się wszyscy żandarmi pod komendą dowódcy posterunku na miejsce czynu i ustawiają się przed tłumem w odpowiedniej odległości, wedle możliwości tak, aby mieć plecy kryte. Tłum wzywa się „W imieniu prawa“ do rozejścia, powołując się na skutki i możliwość użycia broni w razie oporu. Równocześnie przeznacza dowódzca posterunku kilku obrotnych,

silnych żandarmów, aby uważali na sposobność ujęcia przewodców i najgorszych krzykaczy. Jeżeli wezwania do rozejścia się nie usłuchano, wtedy oczyszcza się plac zapomocą ataku bagnietami, a przytem, jeżeli można, aresztuje się przewodców i podżegaczy, lub najzuchwalszych burzycieli spokoju.

Gdyby zaś tłum rzucił się na żandarmów z bronią lub innemi bezpieczeństwu cielesnemu zagrażającemi narzędziami lub przyborami, i przez to żandarmi podpadliby w ostateczne położenie, wtedy wedle możności zapowiednim zapowiedzeniem użycia broni, należy na regulaminem przepisaną komendę dowódcy posterunku, względnie zastępcy tegoż, użyć broni palnej. Przy użyciu broni należy szczególnie brać cel na przewodców, podżegaczy i najniebezpieczniejszych opórników. Dzieci, kobiety i starców należy przy takich sposobnościach o ile możności oszczędzać.

Gdyby wreszcie zaszedł wypadek takiej ostateczności, żeby żandarmi musieli się cofać, to ma się to w ten sposób odbywać, że żandarmi wśród ustawicznego dawania dobrze wymierzonych strzałów do nacierającego tłumu, cofają się pojedynczo.

Rozdział VIII.

O zachowaniu się przy aresztowaniach i eskortowaniu aresztowanych i szupaśników.

§ 59. Dla zdobycia posłuchu należy przy ważniejszych wkraczaniach używać formułki „W imieniu prawa“. Przy aresztowaniach formułki tej użyć się musi.

Przy aresztowaniach powinien żandarm postępować spokojnie i stanowczo, unikać szorstkiego i nie miłe wrażenie wywołującego obejścia się, jak również zbędnej gadaniny i sprzeczki. Nie wolno bezwarunkowo bić aresztowanego lub znęcać się nad nim. Nie należy też dopuścić, aby ktoś z publiczności lżył aresztanta.

Aresztowanego należy poddać bezwarunkowo jak najściślejszej rewizyi osobistej i znalezione przy tymże wszelkie niebezpieczne przedmioty, jak n. p. laski, parasole, scyzoryki i inne tympodobne przedmioty odebrać.

+ § 60. Aresztowanych prowadzi się gościncem a nie chodnikiem, bocznymi a nie głównymi ulicami, gdzie panuje wielki ruch. Przytem należy bacznie uważać, aby aresztanci nie trzymali rąk w kieszeniach, niczego innym nie podawali, nie odrzucili, nie niszczyli, aby między sobą lub z publicznością nie rozmawiali ani nawet znakami się nie porozumiewali i nie zmaiwiali.

Należy iść za aresztowanym po lewej stronie, pół kroku z tyłu, tak aby nie dopuścić do wydarcia sobie broni i aby go można było obserwować, a wrazie usiłowanej ucieczki zaraz pochwycić.

Nie wolno podczas eskortowania wdawać się z aresztowanym w prywatną rozmowę, ani wstępować z nim gdziekolwiek (n. p. do wychodków) a najsurowiej zakazane jest wstępowanie do gospody.

Jeżeli się odbiera od kogoś zaaresztowanego do eskortowania, ma się żandarm zapytać, czy aresztant nie jest niebezpiecznym zbrodniarzem i czy jest podejrzany o ucieczkę.

Podczas eskortowania nie oddaje się nikomu ukłon wojskowych. Przy wejściu do urzędów i t. d. puszcza się aresztanta przodem.

+ § 61. Jeżeli eskortowanie aresztowanych lub więźniów ma się odbywać koleją, to żandarm ma się u funkcyjnarzyszy kolejowych postarać wedle możliwości o osobny przedział w wagonie. Przy eskortowaniu aresztowanego lub więźnia przez jednego żandarma, żandarm wpuszcza przodem eskortowanych do wagonu i chowa bagnet do pochwy. W wagonie usadza eskortowanych w pewnem oddaleniu od drzwi i okna w ten sposób, żeby byli zwroceni plecami w kierunku jazdy, zaś sam usadza się na przeciw eskorty, żeby żadne poruszenie eskortowanych nie uszło baczności żandarma. Przy wysiadaniu z wagonu wychodzi ponajpierw aresztant a następnie w bezpośrednim oddaleniu żandarm. Jeżeli eskortę prowadzą dwaj żandarmi, to przy wsiadaniu do wagonu wchodzi ponajpierw młodszy żandarm, następnie aresztowani lub więźniowie a w końcu komendant eskorty. Przy wysiadaniu z wagonu wychodzi ponajpierw komendant eskorty, następnie zaaresztowani czy więźniowie a w końcu drugi żandarm.

Jeżeli aresztowanych albo więźniów odprowadza się powozem a eskortę prowadzi tylko jeden żandarm, to wsiada do powozu najpierw aresztant, następnie żandarm a w końcu osobnik kierujący powozem. Przy wysiadaniu zsiada najpierw parobek, następnie żandarm, a w końcu aresztant. Przy odprowadzaniu aresztowanych czy więźniów przez dwóch lub więcej żandarmów, wsiada do powozu najpierw młodszy żandarm, następnie aresztowani względnie więźniowie, a potem komendant eskorty a w końcu parobek. Z siada z wozu najpierw parobek, potem komendant eskorty, następnie więźniowie, a w końcu młodszy żandarm.

§ 62. Jeżeli się ma jaką osobę odstawić do sądu albo aresztować, to należy rozkaz dostawienia lub aresztowania przesłać dowódcy posterunku, który na odwrotnej stronie rozkazu ma wypisać nazwisko żandarma, któremu odstawienie lub aresztowanie się poleca, tudzież dopilnować, aby odstawienie lub aresztowanie dokładnie wykonaniem zostało.

Gdy odstawienie to lub aresztowanie polecono kilku żandarmiom, to należy wypisać nazwiska wszystkich do tego przeznaczonych żandarmów, zaś komendanta należy osobno wyznaczyć.

Tylko tam, gdzie zwłoka widocznie grozi niebezpieczeństwem, mogą powołane do tego władze polityczne i sądowe, względnie ich naczelnicy lub tychże zastępcy, tudzież urzędnicy przez nich delegowani, zawezwać nawet każdego żandarma do przeprowadzenia aresztowania, a wtedy żandarm jest obowiązany, wezwaniu temu natychmiast zadość uczynić, a później o tem zameldować dowódcy posterunku.

§ 63. Jeżeli żandarmerya przedsiębiorząc nakazane jej aresztowanie pewnej osoby natrafi na nieprzewidziane przeszkody n. p. jeżeli ten, którego się ma aresztować, podaje że jest chorym lub że niemożliwem jest jego przewiezienie, lub też inne przeszkody się wydarzą, to należy o tem natychmiast donieść dowódcy posterunku, względnie władzy która zarządziła aresztowanie, a tymczasem za pośrednictwem władzy bezpieczeństwa postarać się o to, aby osoba

aresztować się mająca i jej otoczenie były dostatecznie strzeżone.

+ § 64. Jeżeli aresztant w drodze zachoruje, albo jeżeli zajdzie konieczność przenocowania, w tego w pierwszym wypadku należy z zachowaniem potrzebnych ostrożności sprowadzić pomoc lekarską, w drugim wypadku zaś zarządzić pewne zamknięcie i strzeżenie więźnia; w obu wypadkach należy postępować w porozumieniu i przy współdziale naczelnika gminy.

+ § 65. Nigdy nie może być pozostawionem do woli więźnia względnie aresztowanego, czy on ma być transportowany pieszo, czy wozem; oznacza to władza względnie żandarm.

Jeżeli więzień czy aresztowany w drodze zapoda, że dalej drogi pieszo odbywać nie może, należy o tem donieść najbliższej władzy miejscowej, wedle okoliczności zarządzić zbadanie przez lekarza i w porozumieniu z władzą przystąpić do dalszych zarządzeń.

+ § 66. Jeżeli żandarmeryi porucza się przeprowadzenie więźniów i zasądzonych zbrodniarzy lub innych osób niebezpiecznych, to winna władza wymienić żandarmeryi te osoby, które są szczególnie niebezpieczne, albo co do których potrzebne są szczególne środki ostrożności. Osoby te należy przy odebraniu jak najdokładniej przeszukać, czy nie mają przy sobie jakich narzędzi lub broni. Kobiety, o ile to jest możliwem, należy dać obszukać przez zaufania godne osoby tej samej płci.

Jeżeli więzień posiada pieniądze lub inne rzeczy, to władza wydaje za potwierdzeniem żandarmowi przeprowadzającemu.

Przy odebraniu takich osób należy także stwierdzić, czy są one odpowiednio zaopatrzone w żywność i odzież odpowiednią do pory roku, a w razie gdy to nie było, zwrócić na to uwagę naczelnika władzy lub jego zastępcy.

+ § 67. Żandarmi odprowadzający więźniów mają także dbać o ich ruchomości. Nie wolno pod żadnym warunkiem dopuścić, aby więźniowie w drodze cokolwiek ze swej własności, czy to suknie, czy też jakiekolwiek inne rzeczy, sprzedawali, darowali, wyrzucali lub niszczyli.

Jeżeli celem ochrony przed niepogodą władza wydaje więźniom płaszcze, koce i t. p. żandarmi mają uważać na utrzymanie ich w porządku, a oddając więźniów oddać także te rzeczy porządnie; jeżeli zaś transport idzie poza granicę Państwa Polskiego, to należy przy oddaniu więźniów rzeczy te odebrać, a wróciwszy oddać je władzy za potwierdzeniem odbioru.

§ 68. Gdy w drodze wydarzyły się nieprzewidziane trudności i eskorta miałaby wątpliwość pod względem pewności dalszego prowadzenia więźniów, to ma ona u najbliższej władzy albo u naczelnika najbliższej gminy prosić o odpowiednie wzmocnienie przez dodanie ludzi, na których polegać można

§ 69 Jeżeli żandarmowi eskortującemu na opędzenie kosztów eskorty wydano gotówkę, w tedy władza zawsze wydaje mu przepisany dokument do eskorty.

Jeżeli więzień ma być odprowadzony tylko do najbliższego posterunku żandarmeryi, to żandarm zaraz po przybyciu na miejsce, musi się udać wraz z więźniem bezpośrednio do dotyczącego dowódcy posterunku. Tutaj ma nastąpić oddanie więźnia, ruchomości i t. p. na podstawie dokumentu eskorty. Komendant odbierający ma potwierdzić odbiór eskorty tak na odwrotnej stronie dokumentu eskorty jak i na bloku służbowym.

§ 70. W wypadkach, w których ma się więźniów oddać bezpośrednio władzy sądowej lub władzy bezpieczeństwa, musi się bezpośrednio po przybyciu na miejsce odprowadzić transport do tejże władzy, względnie do lokalu więziennego, gdzie się odbywa odbiór więźniów i ich ruchomości za potwierdzeniem odbioru przez dozórce lub zarządcę więzienia.

§ 71. Jeżeli aresztanta odprowadza tylko jeden żandarm wtedy potrzeba jeszcze większej ostrożności i uwagi. Odnosi się to także i do tych wypadków, gdzie liczba aresztantów równa się liczbie żandarmów przeprowadzających eskortę albo ją nawet przewyższa.

Nakładanie kajdan jest środkiem zapobiegawczym przeciw oporowi i ucieczce. Kajdany można nałożyć tym aresztowanym względnie eskortowanym osobom, jeżeli tego

albo osobiste bezpieczeństwo żandarma albo pewne i bezpieczne doprowadzenie eskorty koniecznie wymagają.

Starcom, chorym, kalekom, ułomnym, kobietom, małoletnim nie należy nakładać kajdan i jednak tylko w tym wypadku, jeżeli uzasadnione przypuszczenie nie czynią względnie nie stanowią wyjątku w tym względzie.

Za każde nadużycie praw przysługujących żandarmowi co do nakładania kajdan aresztowanym i eskortowanym osobom jest żandarm sam odpowiedzialny.

Rozdział IX.

Służba patrolowania i inne rodzaje służby żandarma.

+ § 72. O ile żandarmerya nie jest przez władze do szczególnych czynności służbowych użyta, jest obowiązkiem odbywać patrole w swoim rejonie na podstawie rozkładu patroli, przez władzę służbową i Dow. Żand. potwierdzonego. Służba ta musi się odbywać wedle potrzeby we dnie i w nocy, bez względu na stan pogody. Odpoczynki między godziną 10. wieczorem a 4. rano, są dopuszczalne tylko wtedy, gdy stosunki bezpieczeństwa na to pozwalają. Patrola ma się składać wśród zwykłych stosunków z jednego żandarma i tylko gdy tego bezpieczeństwo wymaga, j. n. w okolicach niebezpiecznych, gdzie spodziewać się można gwałtów tudzież nocną porą, można do jednej patroli użyć dwóch lub więcej żandarmów.

Żandarm wysłany do służby, albo jeżeli równocześnie wysyła się więcej żandarmów, to komendant patroli jest odpowiedzialny za wypełnienie otrzymanych rozkazów i poleceń.

Żandarm ma na dobę 7 godzin a dowódzca posterunku 5 godzin czasu poświęcić zewnętrznej służbie.

+ § 73. Żandarm ma wykonywać służbę patrolowania bez względu na pogodę w sposób wskazany w instrukcji służbowej. Będąc uzbrojony w karabin, ma go nosić przepisowo i bagnet mieć nasadzony.

Ma patrolować krokiem umiarkowanym, ale nie wlokącym się lub leniwym, uważa jaknajpilniej na wszystko, co się koło niego dzieje, pamiętając że patrolowanie należy do najważniejszych czynności służbowych.

W nocy powinien się cicho i spokojnie zachowywać i wystrzegać niepotrzebnego hałasu, szczególnie gdy się zbliża do znanych kryjówek ludzi podejrzanych, albo gdy zobaczy coś podejrzanego. Ma nasłuchiwać na każdy gwar, krzyk, lub wołanie o pomoc i wedle okoliczności skierować się ku odnośnemu miejscu. Zatrzymać i poddać badaniu osoby, niosące podejrzone rzeczy lub pędzące bydło. Jeżeli ma dalej wątpliwości, a miejsce skąd dane rzeczy mają pochodzić, jest blisko, pójdzie tam z podejrzanem sprawdzić jego zeznania. Ostatecznie gdy trzeba odstawi do kompetentnej władzy.

§ 74. Skoro żandarm spostrzeże coś, co się mu podejrzanem wydaje, a on nie jest jeszcze pewnym swego, to ostrożność wymaga, aby się zatrzymał przez jakiś czas niespostrzeżenie tak blisko, jak tylko to jest możliwem i uważał na to, co się dzieje, dopóki się o prawdziwym stanie rzeczy nie przekona. Rozumie się samo przez się, że jeżeli zachodzi wypadek, iż zwłoka zagraża niebezpieczeństwem, żandarm natychmiast wystąpić powinien, ażeby szkodę lub uszczerbek, który komuś zagraża, usunąć albo przynajmniej zmniejszyć.

Jeżeli wskutek niestosowania się do przepisów wydarzy się nieszczęście, powinien żandarm przede wszystkim poszkodowanemu w razie potrzeby udzielić pomocy, następnie winnego odszukać, świadków wypytać, wszystkich wylegitymować i o wypadku kompetentnej władzy donieść.

Wogóle stawia się żandarmowi za obowiązek, zachować we wszystkich wypadkach największą ostrożność, z jednej strony musi on unikać zbytniego pośpiechu, z drugiej strony zaś trafnie obrać chwilę, w której powinien wystąpić.

Wkraczać powinien stanowczo i energicznie, z drugiej znowu strony unikać każdego niepotrzebnego słowa i namiętnych gestów i wogóle nie wdawać się w zbyteczną rozmowę. Żandarm może sobie wszędzie nadać powagę tylko świadomem, spokojnem i mężkiem postępowaniem. Przez bezradne i nieczynne zachowanie się, jakoteż bezcelowe wkraczanie cierpi tylko powaga organów żandarmeryi.

Podczas wszelkich dochodzeń lub wypadków powinien żandarm baczyć z zimną krwią na wszystkie okoliczności główne i uboczne, gdyż jego zeznania są konieczne po-

Dowództwo Żandarmerji Krajowej w Cieszymie.-
L:885. Cieszyn, dnia 28.4.1921.

Znaki alarmowe dla
Żand. na Śląsku Cieszyńskim.-

Do

Pow. Dow. Żand. i wszystkich posterunków
na Śląsku Cieszyńskim.-

Wszystcy żand. dow. żand. kraj. na Śl. Cie.
zostaną obdzieleni świstawkami - które mają
bezwzględnie zawsze w służbie przy sobie
nosić i to w tym celu - żeby w razie po-
trzeby dać znak/sygnal/ta świstawka i w ten
sposób na siebie zwrócić uwagę - i osób cy-
wilnych - szczególnie zaś innych żand.-

W celu uniknięcia nieporozumień i szyb-
kiego porozumienia się żand. powiedzą sobie
ustanawiając się w Dow. Żand. Kraj. na Śl. Ciesz.-
następujące znaki:

F. Przy krótkie, krótkie świstnięcie na gwi-
zdanie - a w razie większego niebezpieczeń-
stwa i w ostateczności - wystrzał z kara-
bin.-

Rozumieć się samo przez się ze każdy
żandarm, który taki znak usłyszy - spieszyć
powinien natychmiast na miejsce z którego
znak /sygnal/ ten usłyszał.-

Rozkaz ten zanotować należy w Instr.
służ. dla z.k. na Śl. C. Rozdział IX. § 73 w
30. ust. pie po "po ku odnośnemu miejscu"



trzebne władzom sądowym do zupełnego wybadania i przedstawienia faktycznego stanu rzeczy.

§ 75. Podczas patroli ma żandarm szczególnie zwracać uwagę na domy samotnie stojące i osławione szynkownie. Tamże obcych przydybanych o nie mu się z jakiegokolwiek przyczyny podejrzanymi wydawają, zawezwać do wylegitymowania się, a wedle okoliczności nawet przytrzymać.

Niemniej ma zwracać szczególną uwagę na obcy ruch osobowy i przepisy meldunkowe i przekonać się, czy w domach zajezdnych, o ile takowe do prowadzenia ksiąg meldunkowych są obowiązane, księgi meldunkowe są prowadzone z zgodzie z rzeczywistością.

Osoby, co do przyaresztowania których nie ma żadnej ustawowej przyczyny, które jednak na podstawie rozestanych listów gończych, inwigilacyi lub innych powodów wydają się żandarmowi podejrzanę, należy poddać ścisłemu wylegitymowaniu się a nawet sprowadzić do najbliższej władzy i tamże nalegać na nie o wykazanie tożsamości.

Podczas sprowadzeń należy bagnet włożyć do pochwy i unikać wszystkiego, co nie jest koniecznem dla zapewnienia celu odstawienia, a co mogłoby obrazić takiego, którego później może za niepodejrzanego się uznać. Wogóle należy między odstawieniem a eskortą ścisłą różnicę zachować.

Takiemu, którego się ma odstawić, nie można nakładać kajdan, ani też w razie usiłowanej ucieczki przeciw niemu nie można użyć broni. Należy mu pozwolić na własny koszt używać furi lub kolei żelaznej i wogóle nie można go ograniczyć w wolności osobistej bardziej, aniżeli to do osiągnięcia celu jest potrzebnem.

Jeżeli osoba odstawić się mająca początkowo odmawia wylegitymowania się, w drodze jednak oświadczy swą gotowość do tego i jeżeli może się wylegitymować w sposób usuwający wszelką wątpliwość, albo też, jeżeli przyczyna odstawienia na podstawie zeznań wiarygodnych świadków odpadnie, to należy osobę ową wolno puścić, przeciwnie, jeżeli podczas odstawienia okaże się przyczyna do zaaresztowania, to należy je skutecznie.

Rozdział X

Służby asystencyjne.

§ 76. Żandarm przeznaczony do służby asystencyjnej przy urzędowych czynnościach organów władz publicznych powinien przedewszystkiem zameldować się u dotycznego urzędnika, następnie według jego wskazówek służbę pełnić, całą swoją uwagę skierować na odnośne czynności urzędowe, nie spuszczać z oka opórnych osobników, uważać na każdy ich ruch lub gest, aby w danym razie na czas przeszkodzić napadowi, opórowi lub bezprawnemu zachowaniu się względem urzędującego organu. Obojętność i nieuwaga przy takich sposobnościach są karygodne. Natomiast mieszanie się żandarma do samych czynności urzędowych jest absolutnie niedopuszczalnem.

§ 77. Jeżeli władza służbowa używa żandarmeryi do pomocy przy sposobności przymusowego ściągania podatków, albo jeżeli zawezwano żandarmeryę do asystencyi przy wykonaniu ustaw dochodowo - skarbowych, to ma żandarm pełniący służbę asystencyjną, przy tychże czynnościach urzędowych, osłaniać organa w ich czynnościach urzędowych, na przepisach prawnych opartych i dbać tylko o usunięcie nieporządku i wszelkich ustawą wzbronionych trudności, przez strony stawianych.

Rozdział XI.

O postępowaniu w szczególnych wypadkach.

§ 78. Szczególniejszą uwagę ma zwracać żandarmerya na wszystkie wydarzenia dotyczące robotników, zagrażające publicznemu spokojowi i porządkowi, tudzież na wszystkie schadzki robotników, zmierzające ku zrywom i przybierające groźny charakter, a to: w fabrykach, większych przedsiębiorstwach przemysłowych i na placach budowy publicznych lub prywatnych; ma dochodzić przyczyn możliwie wynikłego niezadowolenia lub zaszyłych nieporozumień i o tem wszystkim, równie jak i o nastąpić mających większych zawieszeniach roboty lub oddaleniach robotników bezwzględnie wносить doniesienia do władzy służbowej. Po-

stępowanie żandarma z robotnikami powinno wzbudzić w nich szacunek i zaufanie, by z niego robotnik mógł poznać potrzebę i stanowczą wolę władzy państwowej utrzymania porządku i bezpieczeństwa, ażeby w nim widział przestrogę przeciw pokusom i możliwym pogroźkom: agitatorów. a podporę ku ochronie własnego dobrze zrozumianego interesu.

+ § 79. Jeżeli żandarm otrzyma polecenie sprawowania nadzoru podczas jarmarków, odpustów, publicznych zabaw i t. p. to ma on przede wszystkim wspierać jaknajbardziej organa policyi miejscowej, a tylko wtedy wystąpić, jeżeli siły policyi miejscowej nie wystarczają do stłumienia jakiegось wynikłego zamieszania lub wybryku.

W szczególności powinien żandarm podczas publicznych zabaw starannie unikać wszelkiego zwracającego uwagę chodzenia po miejscach i lokalach zabaw, tudzież wszelkiego drobnostkowego mieszania się i wyzywającego postępowania

Podczas zgromadzeń ludowych lub innych znacznych napływów ludzi w jedno miejsce, ma on postępować wedle wskazówek władzy służbowej.

We wszystkich wypadkach, gdzie z powodu zaburzeń zmuszonym jest wystąpić, powinien naprzód głównego sprawcę oddalić. a pozostałych przez łagodne przedstawienia i upomnienia uspokoić.

Podczas zbiegowisk musi żandarm szybko rozważyć, czyli nie narażając się na kompromitacye, będzie mógł zapobiedz zbiegowiskowi i rozproszyc je; jeżeli uważa, iż temu nie podoła, powinien zwrócić się o pomoc do swego dowódcy posterunku do straży znajdującej się w pobliżu lub do naczelnika gminy.

+ § 80. Żandarm ma przytrzymać zbiegów, popisowych i wedle okoliczności odstawić ich do kompetentnej władzy.

§ 81. Przy pełnieniu służby żandarmeryi w pobliżu granicy Państwa, będzie jej obowiązkiem zachować tem większą uwagę i czujność, a szczególnie co do wykonywania przepisów paszportowych, celem zapobieżenia przekradaniu się włoczęgów.

Jeżeli w czasie patroli wzdłuż granicy zostaną przytrzymani przemytnicy lub inui przestępcy przepisów cło-

wych, to należy ich odstawić do najbliższej władzy skarbowej, o ile, co się samo przez się rozumie, przytrzymany nie jest obwinionym o zbrodnię lub inny czyn karygodny, który podpada innemu, a nie cłowemu postępowaniu, w tym bowiem wypadku należy go odstawić do władzy sądowej lub władzy bezpieczeństwa.

§ 82. Jeżeli zdarzył się wypadek taki, że dla oględzin miejsca musi przybyć komisya n. p. w wypadkach morderstwa, nader wielkiego włamania i t. d. ma żandarm stosownie do okoliczności, zachować się jak następuje:

Przyszedłszy na miejsce wypadku, ma zauważyć na pierwszy rzut oka i zapamiętać obraz, jaki zobaczy n. p. położenie zwłok. Dalej przekonać się, czy już nie ma ratunku, ewentualnie udzielić pomocy. Następnie wedle możliwości spowodować zjawienie się lekarza, chociażby tylko dla stwierdzenia zaszłej śmierci. Należy zamknąć wedle okoliczności miejsce wypadku na odpowiedniej przestrzeni i bezwarunkowo trzymać zdala niepowołanych; ma baczyć, aby niczego na miejscu wypadku nie naruszono, nie okradziono zwłok, nie zmieniono położenia zwłok, nie usuięto narzędzi zbrodni, aby ewentualne nie zdeptano ani nie zatarło śladów, ma zbadać najbliższe otoczenie co do śladów i „corpora delicti” ustalić kto był obecny w czasie wypadku, na miejscu lub w okolicy, a więc kto mógł wejść w rachubę jako sprawca, świadek; wypytać znajdujące się w pobliżu, a nie podejrzane osoby, czy i co wiedzą o wypadku, n. p. o rodzaju lub o przyczynie śmierci, aby dojść, czy śmierć nastąpiła w naturalny sposób, czy skutkiem nie-szczęśliwego zdarzenia, samobójstwa lub zbrodni.

Przy wszystkich tych czynnościach musi żandarm uważać pilnie, aby przez niepotrzebne chodzenie i nieoględność sam śladów nie zatarł.

§ 83. Jeżeli żandarm znajdzie skrwawione części broni, narzędzi, odzieży i t. d. które wskazują na popełnienie jakiegoś gwałtownego czynu, to należy takowe dokładnie opisać i wywieźć się w najbliższej okolicy, czy komu niewiadome jest pochodzenie tych rzeczy. O ile ktoś miał w ręce przedmiot, zanim dostał go żandarm, należy nazwisko tej osoby zapisać.

Jeżeli to bez ujmy dla późniejszych dochodzeń sądowych stać się może, to należy znalezione przedmioty, z wyjątkiem zwłok lub części takowych, w stanie niezmienionym oddać władzy sądowej, w innych wypadkach zaś należy się postarać, by przedmioty te aż do przybycia komisji sądowej były strzeżone.

§ 84. Znalezione pieniądze, kosztowności lub inne przedmioty, na których znamiona zbrodni lub innych przestępstw nie są widoczne, należy oddać władzy za potwierdzeniem odbioru.

§ 85. Żandarmerya szczególnie może nieraz dostrzedz klęski elementarne i inne podobne nieszczęśliwe wypadki i to jeszcze w pierwszym zarodku; obowiązkiem jej jest zatem, przy pomocy wszelkich rozporządzalnych środków uprzedzić o niebezpieczeństwie tych, którym ono zagraża, sprowadzić pomoc i posiłki, jakie i skąd tylko to jest możliwem, i wogóle wszystko zarządzić, aby niebezpieczeństwo albo całkiem zostało odwrócone, albo przynajmniej zmniejszone.

Żandarm jest w takim razie wyjątkowo uprawnionym, wejść do każdego domu, czy w dzień czy w nocy, a szczególnie na prośbę właściciela domu lub mieszkańców takowego i tychże przed grożącym niebezpieczeństwem ostrzedz i osłaniać.

W takich i podobnych nieszczęśliwych wypadkach powinna żandarmerya ze wszystkich sił przyczyniać się do odwrócenia niebezpieczeństwa i przywrócenia porządku i bezpieczeństwa, niosąc pomoc wszędzie, gdzie tego potrzeba wymaga.

Ma ona nietylko współdziałać przy ratowaniu ludzi w niebezpieczeństwie zostających, ale także starać się o zabezpieczenie wyratowanego mienia.

Należy zatem dla dzieci, chorych lub osób bezradnych, z niebezpieczeństwa wyratowanych, równie jak i dla mienia wyszukać odpowiednie miejsca i oddać je pod należyty dozór.

+ § 86. Celem ustrzeżenia się pomyłek, powinien żandarm znać te zakłady, fabryki, piekarnie i t. p. z których regularnie lub czasowo większe kłęby dymu wychodzą.

Gdy spostrzeże niezwykle dym lub inne oznaki pożaru, powinien się natychmiast udać na miejsce pożaru i jeżeli przypuszcza że sam lub przy pomocy ludzi znajdujących się pod ręką, będzie w stanie pożar ugasić, natychmiast się gaszeniem zająć. W razie tej wątpliwości wedle okoliczności uwiadomić mieszkańców a szczególnie straż pożarną i starać się w pierwszym rzędzie o wyratowanie ludzi, mienia i t. d. zagrożonego niebezpieczeństwem ognia. Zając się utrzymaniem porządku, powstrzymaniem natłoku i czuwać nad tem, aby złodzieje nie mogli korzystać z zamieszania, aby rzeczy uratowanych nie kradziono. Sprawdzić w drodze wywiadów i zachodzących okoliczności, czy ogień podłożono zbrodniczą ręką, lub czy pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem i wogóle zarządzić dochodzenia w myśl § 44 instrukcyi służbowej.

Ludzi będących w pobliżu ognia, można zachęcać do udziału w ratowaniu i gaszeniu. Na polecenia kierującego gaszeniem pożaru, można nakłaniać do akcji ratunkowej te osoby, które w gminie, gdzie powstał pożar mają miejsce zamieszkania a ich własność nie jest pożarem zagrożona.

Dozór i czujność należy jednak także i po ugaszeniu ognia zachować i mieć o to staranie, aby zarządzenia, wydane przez kierownika straży pożarnej celem zapobieżenia ponownemu wybuchnięciu ognia, były jak najstarannej dopełnione.

§ 87. Przy powodziach postępuje żandarmerya podobnie jak przy pożarze. Alarmuje mieszkańców zagrożonych powodzią lub zawaleniem się domu i zawiadomia również straż pożarną.

W razie, kiedy rzeki, strumienie zaczynają wzbierać, należy się starać, żeby mosty, kładki i inne środki komunikacyjne były wedle możności należycie zabezpieczone, ażeby przyrządy potrzebne do ratowania ludzi, mienia względnie dostarczania żywności osobom znajdującym się na miejscach zalanych wodą, były dostatecznie przygotowane i ludzie do kierowania temiż przyborami byli przeznaczeni.

Gdy niebezpieczeństwo powodzi się wzmacza, należy mieszkańców najbardziej na to narażonych pomieścić w miejscach bezpiecznych.

+ § 88. Wogóle ma żandarm obowiązek uważać na wszystkie okoliczności, któreby dla kogoś mogły spowodować jakiekolwiek niebezpieczeństwo.

Jeżeli spostrzeże, że dom lub inny budynek albo część takowego zagraża zawaleniem się, jeżeli dostrzeże nieostrożne obchodzenie się z ogniem, światłem, gorącym popiołem i t. d. jeżeli spostrzeże czyny, które mogą spowodować niebezpieczeństwo dla budynków i t. d. jeżeli spostrzeżono ślady lub objawy epidemii lub zarazy bydłowej, jeżeli u osób okażą się ślady obłąkania albo u zwierząt pojawi się wodostreść, należy zwrócić uwagę odnośnych mieszkańców, sąsiadów na grożące niebezpieczeństwo i uczynić o tym doniesienie do naczelnika gminy i do władzy służbowej.

+ § 89. Zabłąkane dzieci należy wypytać, skąd są, a jeżeli podać tego nie mogą, rozejrzeć się, czy niema w pobliżu kogoś, kto dziecka szuka. Następnie należy stosownie do okoliczności odprowadzić do naczelnika gminy. Można w końcu oddać dziecko na mieszkanie jakiejś godnej zaufania osobie która się na to zgodzi, poczem należy zawiadomić władzę służbową.

+ § 90. Na każde wołanie o pomoc ma żandarm pospieszyć tam, skąd wołano, zbadać przyczynę i ewentualnie udzielić pomocy. Jeżeli zaś wołano z lekomyślności lub w celu wprowadzenia żandarma w błąd, sporządzić doniesienie na tę osobę.

⊕ § 91. Żandarm powinien w czasie patroli także na to uważać, aby na ulicach, publicznych drogach i placach nie zaszło nic takiego co by mogło spowodować nieporządki, uszkodzenia lub hamowanie albo przerwanie ruchu.

W szczególności należą tu przepisy, które obowiązują furmanów co do ich zachowania się na dródze. Mają oni zawsze w tę stronę wymijać która ustawami krajowemi jest przeznaczona, powinni, oni zawsze pozostać przy koniach i nie wolno im spać na wozach.

Należy czuwać nad zachowaniem istniejących przepisów policyjno-drogowych, a w szczególności do obciążania wozów ciężarowych, szerokości dzwonów u kół, zakładania hamulca i t. d. Tych furmanów, którzy nie chcą się

stosować do tego porządku należy donieść do kompetentnej władzy.

§ 92. O ile żandarmerya powołana jest z ustawy lasowej lub pojedynczych ustaw odnoszących się do kultury kraju lub wydanych dla ochrony zwierzyny, ptactwa i t. d. do donoszenia o popełnionych przekroczeniach tych ustaw, powinna ona po myśli rzeczonych ustaw zwracać szczególną uwagę na takie przekroczenia i o takowych donieść kompetentnej władzy.

Należy przestrzegać, aby nie naruszano ustawy łowieckiej, żeby w polowaniu nie brały udziału osoby, które nie posiadają paszportu broni i karty polowania, żeby nie uprawiano kłusownictwa i żeby najemcy polowania stosowali się ściśle do przepisów tejże ustawy.

§ 93. Już w § 1. instrukcyi służbowej zauważono, że żandarmerya ma na sprawy należące do policyi miejscowej wywierać tylko wpływ przez dozorowanie i wspieranie organów gminnych.

Wykonanie Policyi miejscowej należy przedewszystkiem do gminy, do czego gmina ustanawia własne organa wykonawcze. Gdyby żandarmerya na sprawy należące do policyi miejscowej chciała wywierać większy wpływ aniżeli przez samo dozorowanie i wspieranie, to nietylko odciągnęłaby żandarmeryę od jej właściwego żądania, które polega na utrzymaniu publicznego porządku, spokoju i bezpieczeństwa ale ponadto mogłoby ją doprowadzić do różnych targów z gminą.

Jeżeli więc żandarm spostrzeże drogi gminne, mosty, kładki w stanie uszkodzonym, piwnice doły niezabezpieczone, zanieczyszczone studnie i poidła, drewniane kominy lub drewniane rury przy piecach, lub inne braki i wadliwości w zakładach i urządzeniach, podlegających dozoroch policyi miejscowej, albo też zaniedbanie urządzeń, leżących w zakresie policyi miejscowej, j. n p, zakazu, aby gospód i kawiarni poza przepisaną policyjnie godziną nie trzymano otworem, to ma on ustnie o tem powiadomić naczelnika gminy w celu odpowiedniego zarządzenia a w razie gdy gmina nie poczyniła żadnych kroków w tym kierunku, wnieść doniesienie do starostwa powiatowego.

Niemniej powinien żandarm skutecznie pomagać naczelnikowi gminy, jeżeli tenże podczas znaczniejszych wypadkach nieszczęśliwych, albo przy innych sposobnościach, swojemi siłami i środkami nie może podołać obowiązkowi swemu do kierowania policją miejscową.

Wogóle muszą być pomiędzy żandarmami zjednej a naczelnikami gmin i ich organami z drugiej strony utrzymane dobre stosunki, gdyż w ten sposób zapewnia się najlepiej wzajemna pomoc, której obie strony potrzebują

§ 94 Gdy żandarm otrzymał doniesienie o przekroczeniu przeciw przepisom cłowym i monopolowym, to należy donosiciela, wnoszącego doniesienie tylko ustnie, odesłać do władzy skarbowej owego okręgu, jeżeli zaś doniesienie jest pisemne, to należy je tamże oddać za pośrednictwem dowódcy posterunku.





TL 7803 I